

Список литературы:

1. Авсюкевич Ю.С. Методика навчання презентації англійською мовою студентів економічних спеціальностей: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.02: «Теорія і методика навчання: германські мови» / Ю.С. Авсюкевич. – Севастополь, 2009. – 24 с.
2. Тарнопольський О.Б. Успішні презентації: посібник для навчання ділових презентацій англійською мовою студентів економічних спеціальностей / О.Б. Тарнопольський, Ю.С.Авсюкевич. – К: Ленвіт, 2007. 1. – 37 с.
3. Тарнопольський О.Б. Методика обучения английскому языку для делового общения / О.Б. Тарнопольский, С.П. Кожушко. – К.: Ленвит, 2004. – 192 с.
4. Полат Е.С. Интернет на уроках иностранного языка // Иностранные языки в школе. 2001. – № 2. – С. 14-19. – № 3. – С. 5-12.
5. Полат Е.С. Метод проектов на уроках ИЯ // Иностранные языки в школе. 2002 – № 2. – С. 3-10. – № 3. – С. 3-9.

Беспалова Н.В.

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ФАХОВІ ПРЕЗЕНТАЦІЇ У НАВЧАННІ ДІЛОВОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**Анотація**

Стаття присвячена актуальним проблемам теорії та практики підготовки та проведення фахових презентацій іноземною мовою студентами немовних ВНЗ. Автор розглядає сучасні підходи до навчання професійних презентацій та характеризує стадії формування відповідних умінь. Методичні розробки у практичній частині роботи спрямовані на навчання англійської професійних презентацій студентів у галузі економіки та бізнесу. Представлені вимоги до підготовки презентацій. Розроблені критерії оцінювання монологічного висловлювання.

Ключові слова: фахові презентації, професійні презентації, ділова іноземна мова, формування вмінь, оцінювання.

Bespalova N.V.

Dnipropetrovsk University named after Alfred Nobel

TEACHING PROFESSIONAL PRESENTATIONS IN BUSINESS ENGLISH**Summary**

The article is devoted to the urgent problems of preparing and holding professional presentations by the students of non-linguistic universities. The author analyzes the modern approaches to teaching professional presentations and characterizes the main stages of the formation of the necessary skills. The practical recommendations can be useful for teaching professional presentations in Business English. The evaluation criteria for the monologue speaking have been given.

Keywords: professional presentations, Business English, formation of skills, evaluation.

УДК 378.14:376.68

**ЕРГОНОМІЧНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ
НА ПІДГОТОВЧОМУ ВІДДІЛЕННІ ВНЗ****Зінонос Н.О.**

Криворізький національний університет

Стаття присвячена висвітленню проблем підготовки та адаптації іноземних студентів. У статті представлені основні змістовні позиції педагогічної ергономіки та сутнісні ознаки педагогічної ергономіки навчання іноземних студентів на підготовчому відділенні ВНЗ. Розкрито основні характеристики і функції системи «викладач – студент». Наведено ергономічні чинники, що сприяють дидактичній адаптації іноземних студентів. Розглянуті деякі правила ергономічного підходу до покращення їх соціальної адаптації на підготовчому відділенні ВНЗ.

Ключові слова: навчання іноземних студентів, педагогічна ергономіка, підготовче відділення, дидактична та соціальна адаптація.

Постановка проблеми. Характерні для нашого часу процеси всесвітньої глобалізації, інтеграції вітчизняної освіти в світовий освітній процес ставлять перед вищою школою нові задачі, що вимагають невідкладного рішення. На цьому тлі підготовка іноземних фахівців набуває абсолютно нової соціальної значущості в системі вищої професійної освіти. Протягом останнього десятиліття у інозем-

них студентів з'явилися нові освітні потреби, змінилися терміни їх навчання, що диктує необхідність перегляду навчальних програм, зміни методик навчання, підготовки нових посібників, залучення в процес навчання нових технологій. Перший рік навчання має для таких студентів дуже важливе значення, тому що запропонований на підготовчому відділенні університету курс навчання є про-

педвчичним, спрямованим на сприйняття наступного, основного, навчального матеріалу за обраним фаховим напрямком. Довузівський етап навчання є особливо важливим ще й тому, що саме в цей період відбувається психологічна і соціальна адаптація студентів, здійснюється формування мовної та мовленнєвої компетенції, що дозволяє студентам-іноземцям сприймати, подавати та використовувати інформацію у подальшому навчанні у ВНЗ. Ситуація, що складається у підготовці іноземних студентів та їх адаптації до навчально-інформаційного середовища університету характеризується стрімко зростаючим інтересом та увагою до нових технологій навчання. У період соціальної та дидактичної адаптації до умов навчального середовища на початковому етапі навчання, нервово-емоційне перевантаження як викладачів, так і іноземних студентів вимагає впровадження у практику навчання ергономічних та педагогіко-ергономічних вимог.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковий інтерес у зв'язку з цим становлять дослідження в галузі ергономіки С.О. Апостолюка, В.В. Волкова, О.Ю. Бутова, В.Ф. Венди, В.І. Даниляка, Г.М. Зараковського, А.О. Крилова, Г.Б. Мінервіна, О.М. Поплавської, М.С. Тер-Мхітарова, Г.В. Суходольського. Досвід застосування ергономічного підходу в навчально-виховному процесі в закладах освіти різного типу висвітлено в працях М.В. Алішева, Д.Р. Бастової, А.І. Воловиченка, В.П. Вовкотруба, О.О. Криуліної та інших науковців. Ергономічний підхід до навчання у вищій школі вивчали О.Г. Молибг, В.М. Муніпов, В.П. Зінченко, В.М. Наумчик, В.П. Нестеренко. Науковці доводять необхідність та актуальність реалізації ергономічного підходу при вирішенні численних питань організації навчально-виховного процесу.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз основних напрямків вивчення педагогічної ергономіки [3] дає можливість стверджувати, що ергономічний підхід у навчанні є послідовним, логічним процесом, який здійснюється з опорою на наукові розробки виробничої ергономіки, а також досягнення наукової організації праці та наукової організації навчального процесу та зорієнтований на вирішення конкретних професійно-педагогічних задач. Проте ці дослідження не охоплюють проблему педагогічної ергономіки достатньо повно і системно, тим самим не створюють об'єктивної картини основ педагогічної ергономіки як одного з нових напрямів у педагогіці. Актуальність проблеми застосування ергономічних підходів у навчанні іноземних студентів, її недостатня вивченість та водночас теоретична й практична значущість зумовили вибір напрямку дослідження.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є розкриття основних змістовних позицій педагогічної ергономіки та сутнісних ознак педагогічної ергономіки навчання іноземних студентів на підготовчому відділенні ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. У сьогоднішніх умовах тотальне технократичне мислення вступило в гострий конфлікт із соціальною практикою. В англійських країнах ергономіку називають «людським фактором», а ергономічне проектування у XXI столітті визначають як «людноорієнтоване проектування», що підтверджує гуманістичне спрямування науки. Ергономіка об'єднала в собі знання з оптимізації процесу праці, отримані в різних областях науки і практики. Ергономіка (грец. *ergon* – робота, діяльність і *nomos* – закон природи, правило, принцип) – наука, що комплексно вивчає виробничу діяльність людини з метою її оптиміза-

ції [6]. Ергономіка, як наука, сформувалася всього пару десятиліть тому, але можна вважати, що навіть стародавні люди мали ергономічне мислення. У практичній педагогіці неухильно зростає інтерес до прикладних аспектів ергономіки.

Педагогічна ергономіка виділилась з виробничої. Її основною задачею визначено розширення можливостей повнішого і глибокого пізнання педагогічного процесу і вивчення удосконалення діяльності викладачів і студентів. Основи педагогічної ергономіки складають сукупність досягнень комплексу наук про педагогічну працю та діяльність учнів і студентів, про передовий педагогічний досвід та нові інформаційні технології, про технічні засоби та обладнання, які застосовуються в навчальному процесі.

Педагогічна ергономіка як малодосліджений, але актуальний і перспективний напрям педагогіки забезпечує вирішення проблеми оптимізації умов діяльності викладача і студента в навчальному середовищі. Педагогічна ергономіка – це галузь педагогічної науки, яка вивчає проблеми гармонізації суб'єкт-суб'єктних відносин учасників педагогічної взаємодії на основі оптимізації психофізіологічних процесів, дидактичних засобів, матеріальних умов навчання, гігієнічних, здоров'язберігаючих та естетичних чинників освітнього середовища. Ергономічний підхід – це підхід, що забезпечує реалізацію педагогіко-ергономічних норм і вимог до засобів навчання [3]. Таким чином, сутнісними ознаками педагогічної ергономіки є:

- людський фактор в освітньому процесі;
- навчальне середовище;
- ергономічна система.

Ергономізація освіти це полегшення і поліпшення навчальної діяльності (за рахунок усунення інтелектуальних труднощів). Об'єктом дослідження педагогічної ергономіки є система «викладач – студент», яка функціонує в освітньому середовищі вищої школи, а предмет дослідження – функціонування елементів освіти, педагогічна діяльність викладачів й навчальна діяльність студента. Система навчальної діяльності «викладач – студент – засоби навчання – навчальне середовище» з позиції ергономіки розглядають як процес перетворення інформації та енергії. Навчальна діяльність складається в обміні інформації між джерелом інформації (викладачем) і одержувачами інформації (студентами) і базується на зовнішніх і внутрішніх інформаційних процесах. Ми поділяємо думку В.П. Вовкотруба, що цілісність вказаної системи складають її основні характеристики і функції:

- 1) цілі і задачі системи, що функціонує;
- 2) місце всіх учасників навчально-виховного процесу, канали їх взаємодії;
- 3) якісні характеристики учасників педагогічного процесу;
- 4) якість соціальних впливів на систему;
- 5) розподіл функцій між учасниками педагогічного процесу;
- 6) якість і кількість засобів діяльності й потоків інформації в системі;
- 7) умови навчального середовища (моторні, інформаційні поля, робоча зона і ін.);
- 8) основні показники і критерії якості діяльності;
- 9) організація, управління системою та її контроль;
- 10) динаміка розвитку системи [1].

У діяльності викладача як елемента системи педагогічної ергономіки найважливішими є вирішення таких завдань: розвиток у студентів інтересу до навчання, потреби у знаннях; впровадження навчання, що розвиває; впровадження виховного навчання; формування у студентів умінь і нави-

чок навчальної праці; планування і проектування навчального заняття; підтримка активної працездатності студентів протягом заняття; аналіз і самооцінка викладачем своєї роботи на занятті. Аналіз структури діяльності студентів – друга не менш важлива проблема педагогічної ергономіки. Ключове питання в цьому плані – удосконалення структури їхньої діяльності, котра, з огляду на її цілі й завдання, складається з численних елементів, які мають певну форму і зміст, функціонують у певний час і спрямовані на здобування, обробку, осмислення і зберігання певної інформації.

Основна ідея ергономізації навчально-виховного процесу на підготовчому відділенні для іноземних громадян покликана сприяти створенню ефективних, безпечних і комфортних умов для ефективної соціальної та дидактичної адаптації студентів до нового освітнього середовища та нової педагогічної системи [7]. Змістом адаптації в цьому випадку є освоєння властивих українській вищій школі видів і організаційних форм навчальної діяльності та пристосування до освітнього середовища з іншими національно-культурними традиціями, відновлення забутих знань, умінь і навичок з профільних предметів. Протиріччя між необхідністю освоювати великі обсяги навчальної інформації новою мовою і неспроможністю іноземних студентів аналізувати, систематизувати і структурувати отриману інформацію на основі смислових зв'язків між окремими частинами навчального матеріалу вимагають модернізації технологій навчання. Вимоги до осмислення і розуміння основних ідей і зв'язків між фактами та поняттями навчальної інформації, накопичення її і розміщення в смисловій системі вступають у протиріччя з недостатньою орієнтованістю освіти на формування розумових операцій по виявленню та переробці навчальної інформації. Викладацькому складу не вистачає методичних розробок з ефективного здійснення процесу формування вмінь та навичок іноземних студентів структурувати теоретичний матеріал, згортати і компактно представляти інформацію. Аналіз протиріччя дозволив виділити напрямки застосування елементів ергономічного підходу до навчання іноземних студентів на підготовчому відділенні ВНЗ.

Слід зазначити, що ергономічний підхід у навчанні іноземних студентів включає в себе високу інформаційну насиченість, системний виклад дисциплін, підбір викладачем найважливішого матеріалу, поданого в чіткому, лаконічному виді доступною для кожного етапу навчання лексикою, що розвиває аналітичне мислення іноземних студентів, значно спрощує їх діяльність і підвищує якість навчального процесу. Завданням викладача з покращення дидактичної адаптації є навчання іноземних студентів таким найважливішим видам роботи з текстом новою мовою, як стиснення і розгортання інформації, усний і письмовий переказ його змісту, виконання тестових завдань по тексту. Ергономіка – наука про те, як перетворити складну, важку, кропітку і виснажливу роботу в просту, легку і приємну. Безумовно, отримання за дуже короткий період нових знань, умінь і навичок, що складають різницю між шкільними програмами України та програмами країн попереднього навчання, розширення та поглиблення шкільних знань до рівня, на якому базується викладання у ВНЗ новою мовою навчання є, складною і важкою справою як для іноземних студентів так і для викладачів підготовчих відділень університетів. Тому ергономічний підхід допоможе зберігати мотивації та інтересу до навчання іноземних студентів. Для зосередження ува-

ги на презентації й оптимізації вивчення матеріалу слід враховувати також такий ергономічний чинник як використання логічних наголосів. За Лаврентьевою Г. П. логічними наголосами прийнято називати прийоми, спрямовані на залучення уваги користувача до визначеного об'єкта. Психологічна дія логічних наголосів пов'язана зі зменшенням часу зорового пошуку й фіксації осі зору по центру головного об'єкта [4]. Більш складним завданням є навчання компресії тексту – складанню різних видів плану, рейтингових ланцюжків, таблиць, конспектів. Робота зі стиснення тексту сприяє виробленню вміння вибирати необхідну інформацію, коротко викладати її суть, зберігаючи найважливіші положення джерела. Інтенсифікації навчального процесу сприяє такий ергономічний чинник як використання фреймового підходу до навчання. На думку Р. В. Гуріної, фреймове уявлення знань є засобом аналітико-синтетичної системи обробки навчально-наукового матеріалу з метою його згортання і компактного представлення інформації, що міститься в ньому [2]. Реалізація фреймового підходу в освітньому процесі дозволяє істотно підвищити якість і швидкість навчання іноземних студентів, тим самим зробити навчання легким і приємним.

На процеси соціально-психологічної адаптації іноземних студентів до української вищої школи на підготовчих відділеннях ВНЗ впливають: психологічна структура особистості студента, в основі якої лежать психофізичні функції та мотиви поведінки, іншомовне соціокультурне макро- та мікросередовище, внутрішні зв'язки між членами колективу освітньо-педагогічного процесу як горизонтальні (міжособистісні відношення студентів у межах малих груп), так і вертикальні (викладач – студент), а також специфічні національно-психологічні особливості студентів з різних країн. Наведемо деякі правила організації освітнього процесу, в яких на нашу думку, враховано ергономічний підхід до навчання іноземних студентів на підготовчому відділенні ВНЗ, що сприятиме покращенню їх соціальної адаптації.

Правило 1. Враховувати неповторну індивідуальність особистості. Зважати на особливості мовності студентів, тобто на спосіб сприйняття навколишнього (слуховий, зоровий, кінестичний), на рівень їх домагань, сформованість мотиваційної сфери.

Правило 2. Вчити, виходячи із сильних, найкращих якостей і проявів їхнього характеру, особливостей мислення, емоційно-вольової сфери. Не фіксувати помилки і слабкості студентів. Створювати умови для розкриття творчого потенціалу їх особистостей, для формування у студентів позитивної самооцінки (Я – концепції).

Правило 3. Виховувати демократичну культуру студентської групи. Виявляти повагу до студентів. Ні в якому разі не маніпулювати своєю владою під час контролю та оцінювання рівня навченості студентів. Будувати стосунки на засадах взаємоповаги і рівноправного партнерства.

Правило 4. Вирішувати завдання, пов'язані з моделюванням міжособистісного і міжкультурного спілкування. Практикувати з цією метою режими роботи (в парах, у малих групах, командах), спрямовані на забезпечення творчої співпраці і взаємодії студентів.

Правило 5. Навчати студентів в обстановці співпраці, позитивного емоційного мікроклімату, за відсутності перевантаження і перевтоми.

Висновки і пропозиції. Аналіз сучасних тенденцій вдосконалення процесу адаптації, теорії та практики навчання іноземних студентів показує, що

найбільш продуктивними і перспективними є ерго-но-педагогічні технології, які дозволяють проектувати і організувати навчальний процес з урахуванням шляхів і способів формування здатності студента до творчості, з урахуванням як їх інтересів так і потреб. Дослідження не вичерпує всіх аспектів цієї багато-

гранної проблеми. До перспективних напрямків дослідження відноситься розробка дидактичних основ проектування ергономічних технологій навчання іноземних студентів, що забезпечить належний рівень адаптованості випускників підготовчих відділень до їх подальшого навчання у ВНЗ України.

Список літератури:

1. Вовкотруб В.П. Ергономічний підхід до розвитку шкільного фізичного експерименту / В.П. Вовкотруб // [Монографія]. – Київ: 2002. – 280 с.
2. Гурина Р.В., Соколова Е.Е. Фреймовое представление знаний при обучении / Р.В. Гурина., Е.Е. Соколова // М., 2005. – 176 с.
3. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмелюк, А.В. Семенова та ін. // За ред. З.Н. Курлянд. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 495 с.
4. Лаврентьева Г.П. Психолого-ергономічні вимоги до застосування електронних засобів навчання / Г.П. Лаврентьева // Інформаційні технології та засоби навчання: електронне наукове фахове видання. – 2009. – № 4(12). – Режим доступу : <http://www.ime.edu-ua.net/em12/emg.html>
5. Буряк В.К. Эргономические основы учебного процесса в высшей школе / В.К. Буряк // – Кривой Рог: КПИ, 1993. – 132 с.
6. Карапузова Н.Д. Основы педагогической эргономики: навч. посіб. / Н.Д. Карапузова, С.А. Зімниця, В.М. Помогайбо // – К. : Академвидав, 2012. – 192 с.
7. Сурыгин А.И. Дидактический аспект обучения иностранных учащихся (основы теории обучения на неродном для учащихся языке) / А.И. Сурыгин // СПб.: Нестор, 1999. – 391 с.
8. Алексеева Т.В. Психологические факторы та прояви процесу адаптації студентів до навчання у вищому навчальному закладі: дис... канд. психол. наук / Т.В. Алексеева // – К., 2004. – 176 с.

Зинонос Н.А.

Криворожский национальный университет

ЭРГОНОМИЧНЫЙ ПОДХОД К ОБУЧЕНИЮ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ НА ПОДГОТОВИТЕЛЬНОМ ОТДЕЛЕНИИ ВУЗА

Аннотация

Статья посвящена освещению проблем подготовки и адаптации иностранных студентов. В статье представлены основные содержательные позиции педагогической эргономики и существенные признаки педагогической эргономики обучения иностранных студентов на подготовительном отделении вуза. Раскрыты основные характеристики и функции: системы «преподаватель – студент». Приведены эргономические факторы, способствующие дидактической адаптации иностранных студентов. Рассмотрены некоторые правила эргономического подхода к улучшению их социальной адаптации на подготовительном отделении вуза.

Ключевые слова: обучения иностранных студентов, педагогическая эргономика, подготовительное отделение, дидактическая и социальная адаптация.

Zinonos N.O.

Kryvyi Rih National University

ERGONOMIC APPROACH TO TEACHING FOREIGN STUDENTS AT THE PREPARATORY DEPARTMENT IN UNIVERSITIES

Summary

The article is devoted to problems of training and adaptation of foreign students. The article presents the main substantive position of educational ergonomics and educational ergonomics essential features of foreign students training at the preparatory departments in Universities. The basic features and functions system «teacher – student» are highlighted in the article. The article deals with the ergonomic factors which contributed in the didactic foreign students' adaptation. Considered are the some educational ergonomics rules to improving their social adaptation to university at the preparatory department.

Keywords: foreign students, educational ergonomics, preparatory department, didactic and social adaptation.